

Wat is een positief, veilig en rijk leerklimaat voor lezen (KO en LO)?

1. Zorg dat elk kind zich thuis voelt in de klas

- o Streef ernaar om leestaken met alle kinderen op ongeveer dezelfde tijd af te ronden.
- o Verplicht kinderen niet om een boek uit te lezen dat ze niet leuk vinden.
- o Bevraag je kinderen over leesvoorkeuren, leesgedrag en hobby's.
- o Verrijk leesactiviteiten met teksten rond inhoud die op een bepaald ogenblik sterk leven bij de leerlingen, bv. naar aanleiding van de actualiteit, een nieuwe trend, een voorval in de buurt.
- o Maak je leerlingen wegwijs in het boekenaanbod van de klas, het aanbod van de schoolbibliotheek en/of het aanbod van de plaatselijke bibliotheek (bv. via voorlezen van fragmenten, een zoektocht op thema).
- o Roep ervaringen van kinderen op, laat hen nieuwe ervaringen opdoen door indien nodig voorbereidingsactiviteiten te doen.
- o Zorg dat er voor de kleuters van de derde kleuterklas herkenpunten zijn in het eerste leerjaar wat betreft het aanbod: bv. gebruik maken van dezelfde woorden en terminologie, bepaalde spelletjes, activiteiten, liedjes, boekjes laten terugkomen...
- o Zorg dat er voor de kleuters van de derde kleuterklas herkenpunten zijn in het eerste leerjaar wat betreft de inrichting: bv. gebruik maken van dezelfde symbolen en pictogrammen, van gelijkaardige hoeken...

2. Benader elk kind vanuit groeimogelijkheden

- o Fouten worden niet afgestraft. Fouten dienen als leermomenten waarop je feedback geeft.
- o Ga in op het onbegrip van leerlingen als ze een tekst lezen/in een prentboek kijken. Maak van het onbegrip een leermoment.
- o Zorg voor veel positieve bevestiging.

3. Voorzie een rijk aanbod op vlak van leesmateriaal en activiteiten rond lezen

- o Geef kinderen de kans om boeken die ze leuk vinden opnieuw te lezen.

Stellingen lezen

- o In het eerste leerjaar beperkt het lezen zich tot technisch lezen.
- o Het is niet nodig om elke dag een leesopdracht te geven of te werken aan ontluikende geletterdheid.
- o Lees zelf veel voor en laat kinderen voorlezen/vertellen aan elkaar (zowel in kleuter als in lager onderwijs).
- o Het is niet nodig om alle onbekende en moeilijke woorden in een tekst op voorhand te verklaren aan kleuters of de leerlingen. Dit is alleen belangrijk voor woorden die nodig zijn voor een goed begrip van de hoofdlijn of het goed uitvoeren van de bijhorende opdracht.
- o Het verkennen van de wereld via allerlei teksten zorgt automatisch voor de uitbreiding van woordenschat bij de kleuters en de leerlingen.
- o Bied in het lager onderwijs veel mogelijkheden tot stillezen.
- o Het is belangrijk om leerlingen te helpen om een boek te kiezen, bv. door het hanteren van de vijfvingerregel.
- o Kleuters moeten expliciet onderwijs krijgen in voorbereidende lees- en schrijfvaardigheden, zelfs als ze hiervoor weinig interesse betonen.
- o Voor taalzwakkere kleuters is het werken met een schriftelijke neerslag (symbolen, picto's, een stappenplan...) een goede ondersteuning van mondelinge interactie.
- o Werkblaadjes en werkschriftjes zijn een goede manier om voorbereidende lees- en schrijfvaardigheden aan te leren.
- o Gebruik zoveel mogelijk leesteksten die aansluiten op het technisch leesniveau van de leerlingen.
- o Organiseer in het lager onderwijs je boekenaanbod volgens AVI-niveaus.
- o Het oefenen van letters en hoe die klinken is de beste voorbereiding om te leren lezen.
- o Het aanbod rond OGL moet een breed aanbod zijn en kinderen leren kennismaken met boeken (boekoriëntatie), kinderen inzicht geven in verhalen (verhaalbegrip), kinderen inzicht geven in de functies van geschreven taal en in de relatie tussen gesproken en geschreven taal, werken aan het taalbewustzijn van kinderen (bv. rijmen), kinderen laten kennismaken met alfabetisch principe en kinderen de kans geven om te communiceren via geschreven taal in levensechte situaties.
- o Het is onmogelijk om lessen mondelinge taalvaardigheid te combineren met lessen leesvaardigheid of het werken aan ontluikende geletterdheid. Het is niet haalbaar om op beide domeinen doelen te formuleren. Het is bovendien ook niet nodig: mondelinge taalvaardigheid

speelt geen rol voor leesvaardigheid.

- o Het is belangrijk om niet alleen in de leeshoek, maar ook in andere hoeken leesmateriaal voor de kleuters te voorzien (bv. authentiek materiaal zoals tijdschriften en kranten of een kookboek in de huishoek, neerslag van informatie opgezocht op het internet of meegebracht van thuis (foto's, tekeningen, teksten) in de themahoek, luisterboeken in de computerhoek...)
- o Zorg voor een rijk aanbod. Laat in de lagere school en de kleuterschool verschillende tekstsoorten lezen: informatieve teksten, verhalen, tekstballonnen. Zorg dat elke tekstsoort in elk leerjaar aan bod komt.
- o Een leeshoek in elke klas is een must. Zorg voor een rijk aanbod aan strips, informatieve boeken, sprookjes, tijdschriften, ... Orden boeken per thema, niet op niveau.
- o Bezoek zowel met kleuters als met leerlingen regelmatig de bibliotheek.
- o Je moet de boeken die aanwezig zijn in je boekenhoek regelmatig veranderen.
- o In de klas(zowel in de kleuterklas als in het lager onderwijs) moeten veel boodschappen te zien zijn: kalenders, schrijfproducten van kinderen, pictogrammen, posters, nieuwsbord ...

4. Werk met alle kleuters/leerlingen aan alle doelen van OGL/leesvaardigheid

- o Het is goed om leesplezier te stimuleren. Kinderen die veel lezen worden vaker geconfronteerd met schriftbeelden en kunnen zo werken aan hun spellingsvaardigheden.
- o Alles wat met ontluikende geletterdheid te maken heeft, is toch vooral iets voor halverwege de derde kleuterklas.
- o Voor onze kinderen is het nodig om zelf de leesteksten te vereenvoudigen.
- o Zwakke lezers kun je helpen door hen steeds de gemakkelijkste boekjes te geven om te lezen. Het is beter om de boekkeuze voor hen te maken. Zo maken ze geen foute keuze en komen ze niet uit bij een boek dat veel te moeilijk is.
- o Lage leerkrachtverwachtingen over zwakkere lezers doen deze leerlingen in een vicieuze cirkel terechtkomen: ze krijgen eenvoudige leestaken, worden daardoor minder uitgedaagd op vlak van leesvaardigheid en boeken dus weinig vooruitgang.
- o Het is zinloos om met 2,5-jarige anderstalige kleuters aan ontluikende geletterdheid te werken als ze zich nog niet eens in het Nederlands kunnen uitdrukken en bijna geen woordenschat in het Nederlands hebben.
- o Het is wenselijk dat kleuters aan het einde van de derde kleuterklas de meeste letters kunnen herkennen. Zo nemen ze een goede start in het eerste leerjaar.

5. Ga bewust om met taal in alle vakken en activiteiten

- o Een LO-leerkracht kan niet aan leesvaardigheid of ontluikende geletterdheid werken.
- o Je kan alleen aan lezen of aan ontluikende geletterdheid werken tijdens de taalles.
- o Je moet bewust (stil)leesmomenten in activiteiten met andere leerdoelstellingen dan leesvaardigheid integreren (bv. lezen van een instructie om een opdracht uit te voeren, nalezen van elkaars schrijfproducten, vertrekken van een krantenartikel voor een brainstorm rond een onderwerp...). Zo vergroot je de oefenkansen voor leesvaardigheid.
- o Het is belangrijk om doorheen de hele dag als leerkracht bewust een lees- en schrijfmodel voor de kleuters te zijn en regelmatig je eigen lees- en schrijfgedrag te duiden.
- o Je kan het werken aan ontluikende geletterdheid als bijkomend aandachtspunt integreren in heel veel activiteiten, bv. gebruik maken van visuele geheugensteuntjes bij het inoefenen van een versje of gedichtje, hoeken verrijken met schriftelijke impulsen om activiteiten veelzijdiger en grondiger te beleven (bv. een getekend scenario van een bekend sprookje).

6. Ga positief om met taalheterogeniteit

- o Het heeft geen zin om boeken te voorzien in de eigen taal van kinderen. Dan kan niemand controleren of ze ook effectief begrijpen wat ze lezen.
- o Kinderen met een thuistaal die niet het Nederlands is, mogen ook iets in hun eigen taal lezen.

De meeste uitspraken zijn ontleend aan:

BEGINSITUATIE-ANALYSE-INSTRUMENT. LEESVAARDIGHEID - LAGER ONDERWIJS. Ontwikkeld door Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO). Met de steun van Voorrangbeleid Brussel vzw (VBB)

BEGINSITUATIE-ANALYSE-INSTRUMENT. ONTLUIKENDE GELETTERDHEID-KLEUTERONDERWIJS Ontwikkeld door Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO). Met de steun van Voorrangbeleid Brussel vzw (VBB)